

---

# Føroya Handverksmeistarafelag

## Ársfrágreiðing 2015



Ein lýsing av samfelagsgongdini, gongdini innan byggivinnuna og virkseminum hjá felagnum



**VINNUHÚSIÐ**  
HOUSE OF INDUSTRY

---

# Innihaldsyvirlit

Inngangur.....	1
Um FHMF .....	1
Mið og mál felagsins.....	1
Nevndin í FHMF .....	2
Fyrimunir við limaskapi í meistarafelagnum .....	2
Limaskapur og fyrimunir .....	2
Sáttmálar, starvsfólkamál og setan av fólki.....	2
Myndugleikar, lógir og reglur .....	3
Bransjumál - byggivinnan.....	3
Ymiskt annað .....	3
Samfelagsgongdin og byggivinnan.....	4
Lønargjaldingar og handverksvinnan.....	4
Gongdin í byggivinnuni.....	8
Lærlingatilgongd innan handverk .....	9
Mál seinasta árið.....	11
Førleikameting og førleikamenning .....	11
Yrkisútbúgvingar .....	12
Avtalan við Byggharrasamtakið um ABF 06 og arbeiðstakarasáttmála.....	12
Meistaraútbúgving og læggilding av handverksmeistarum.....	12
Atgongd til skikkaða arbeiðsmegi .....	13
Lærlingaviðurskifti .....	14
Dagliga virkseimið felagsins .....	15
Eftirútbúgvingargrunnurin "Vitan".....	16
Broyttar viðtøkur fyri "Vitan" .....	17

## Inngangur

Henda ársfrágreiðing verður lögð fram á aðalfundinum hjá Føroya Handverksmeistarafelag (FHMF) 20. apríl 2016.

Endamálið við frágreiðingini er at kunna limirnar um gongdina innan handverksvinnuna og um týðandi mál, sum Føroya Handverksmeistarafelag hevur arbeitt við farna árið.

## Um FHMF

Føroya Handverksmeistarafelag er stovnað í 1957, sum eitt landsfelag fyri handverksmeistarar. Í 1996 gjørdist felagið limur í Føroya Arbeiðsgevarafelag, og fyrisitingin flutti í Vinnuhúsið.

Felagið er meginfelag fyri í løtuni sjeið lokalfeløg, sum eru:

Havnar Handverksmeistarafelag

Tvøroyrar Meistarafelag

Meistarafelagið í Klaksvík

Eysturoyar Handverksmeistarafelag

Vága Handverksmeistarafelag

Vágs Handverksmeistarafelag

Suðuroyar Meistarafelag

Í 2011 varð Suðuroyar Meistarafelag stovnað fyri alla Suðuroynna, og ætlanin var at avtaka Meistarafeløgini í Vági og Tvøroyri. Enn er ikki komið á mál við hesum.

## Mið og mál felagsins

- At sambinda øll handverksmeistarafeløg í Føroyum í felagsskap, at lívga og verja lívsmálini og siðvenjuna hjá stættini, og at fremja handverkið og handverksídnað sum heild.
- At virka fyri vælskipaðum næmingaviðurskiftum, sum grundarlag undir lítargóðari útbúgving
- At taka sær av lønar- og arbeiðsviðurskiftum limafelaganna, at fáa í lag sáttmálar við onnur virkisfeløg, og at taka upp samráðingar við yvirvald og stovnar.
- Við upplýsandi og upplærandi kjakfundum, fyrilestrum og skeiðum at útbúgva limir felaganna, sum best og stimbra felagsskapin og samanhaldið, at skapa trygg prísviðurskifti til stuðuls fyri krøv limafelaganna og til frama fyri samanhaldið.
- At koma sum best undan trætumálum millum handverksmeistarar og handverkarar, og at royna at fáa trætumál avgjørd í sátt og semju og sleppa undan arbeiðssteðgi. Um trætumál tekur seg upp, fremur felagið áhugamál handverksmeistaranna so langt sum rímligt er, og so langt vald tess røkkur.

Handverksvinnan í Føroyum er sett saman av nógvum ymiskum fakum ella vinnugreinum. Sáttmálin millum Føroya Handverksmeistarafelag og handverkarafeløgini fevnir um allar greinar innan handverkið.

## **Nevndin í FHMF**

Eftir aðalfundin í 2014 skipaði nevndin seg við Magnus Magnussen sum formanni og Petur Frank Joensen sum næstformanni. Hinir nevndarlimirnir vóru Sjúrdur Holm, Jens Kristian Haraldsen og Kjartan Hansen.

Áður hevur nevndin haft 6 limir, men á aðalfundinum í 2009 avgjórði aðalfundurin at lata síðsta nevndarsessin standa tóman fyribils, um lív kom í meistarafeløgini í Suðuroynni.

## **Fyrimunir við limaskapi í meistarafelagnum**

Flestu feløg í Føroyum innan handverksvinnuna eru limir í Føroya Handverksmeistarafelag, tí hetta gevur tryggar karmar og greiðar fyrimunir fyri virkir.

Føroya Handverksmeistarafelag er eitt felag í Føroya Arbeidsgevarafelag (FAG) og partur av Vinnuhúsinum. Limaskapur gevur tí atgongd til allar tænastr og ráðgeving, sum Vinnuhúsið veitir, m.a. um arbeiðstakarasáttmálar, ABF 06, og tá ósemjur eru. Eisini verður ráðgivið um starvsfólkaspurningar og spurningar um lóggávu.

## **Limaskapur og fyrimunir**

Ein partur av limaskapinum er hjálp við truplum málum. Limir kunnu venda sær til Vinnuhúsið við øllum slíkum. Umsitingin í Vinnuhúsinum kann móguliga ikki svara øllum spurningum, men kunnu hjálpa við at finna loysnir.

Ein kann siga, at limaskapurin er sum at hava eina trygging: Í tí dagliga er kanska ikki ofta tørvur á tí, men tá tað leikar á, er gott at hesi viðurskifti eru í lagi.

Limaskapurin er eisini prógv um, at talan er um eina fyritøku, sum ynskir at virka undir skipaðum karmum. Almennir myndugleikar vilja ofta taka atlit til hetta, tá mál vera viðgjørd.

## **Sáttmálar, starvsfólkamál og setan av fólkum**

Arbeidsgevarafelagið og Handverksmeistarafelagið gera sáttmálar við fakfeløgini vegna limirnar.

Umsitingin í Vinnuhúsinum veitir hjálp viðvíkjandi øllum sáttmálaspurningum og spurningum, sum viðvíkja starvsfólka- og setanarviðurskiftum. Limir fáa alla neyðuga ráðgeving í slíkum málum, og um neyðugt fara vit í rættin við prinsipiellum málum, sum limir reisa.

Limir fáa serliga atgongd til alla kunning á heimasíðuni hjá Vinnuhúsinum, harundir:

- Vegleiðingar um setanarviðurskiftir
- Sáttmálar við viðmerkingum og frágreiðingum
- Lidnar setanaravtalur ið kunnu takast niður og útfyllast – fyri ymiskar starvsbólkar

Hetta krevur loyniorð, sum bert limir fáa.

## **Myndugleikar, lógir og reglur**

Virkir fáa hjálp og ráðgeving við trupulleikum við myndugleikum – t.d. um tey halda, at tey ikki eru rætt viðfarin í mun til onnur.

Um einstakir limir reisa mál, sum hava prinsipiellan týdning fyri vinnuna ella ávísar vinnubólkar og t.d. ynskja lógir og reglur broyttar, verða slík mál eisini viðgjørd.

## **Bransjumál - byggivinnan**

Í sambandi við byggimál veitir Vinnuhúsið eina serliga tænastu til limir í Handverksmeistarafelagnum. Um komið verður eftir, at ikki verður farið rætt fram, tá byggiharrar – almennir ella privatir – bjóða uppgávur út, kann í samráð við limirnar verða kravt, at útbjóðingartreytirnar verða broyttar ella at útbjóðingin steðgar.

Handverksmeistarafelagið hevur ásett serligar reglur viðvíkjandi útbjóðingum og byggiuppgávum, og limirnir fáa ráðgeving í øllum trætum í sambandi við slík byggimál. Meistarafelagið hevur eisini avtalu við lögfrøðingar hjá danska Håndværksrådet, sum veitir ráð í truplum málum.

Á heimasíðuni eru serligir vegleiðingar fyri byggivirkir, sum eru limir t.d. indeks til regulering av byggisáttmálum, greining av kostnaði av einum arbeiðstíma, vegleiðandi reglur fyri rokningsarbeiði o.a.

Um limir reisa mál, sum hava prinsipiellan týdning fyri handverksvinnuna, verða tey viðgjørd í nevndini í felagnum, og málið verður tikið upp við røttu myndugleikarnar.

## **Ymiskt annað**

Tá Vinnuhúsið skipar fyri tiltøkum ella skeiðum, t.d. Vinnudegnum, fáa limir fyrimum. Nøkur tiltøk ella skeið eru einans fyri limir, og í øðrum førum fáa limir avsláttur í prísinum.

Limir hava eisini atgongd til tiltøk hjá Dansk Industri, sum um teir vóru limir har. Eisini hava vit samstarv við líknandi feløg í grannalondunum, og hetta kann vera hent um virkir arbeiða uttanlands ella ynskja útlendsk sambond.

Arbeitt verður framhaldandi við at víðka um tey tilboð, ið verða bjóðað limunum.

## Samfelagsgongdin og byggivinnan

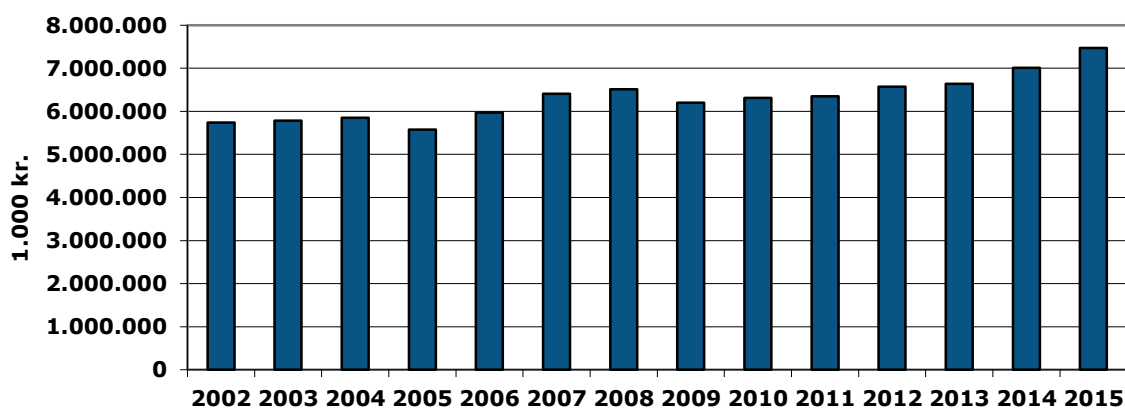
### Lønargjaldingar og handverksvinnan

Fimta árið á rað hevur ein vøkstur verið í samlaðu løngjaldingunum í føroyska samfelagnum. Vøksturin í 2015 var 6.5% í mun til 2014.

Í 2014 vórðu útgoldnar 7.466 milliónir kr. í lønum, og var hetta 454 milliónir meira enn í 2014. (Sí mynd 1)

Í 2009 minkaðu lønirnar við 4,8%, men eru so smátt farnar at vaksa aftur. Vøksturin á 5,7% í 2014 var tann hægsti síðani 2007, og nú er vøksturin í 2015 enn hægri á 6,5%.

Samlaðar lønargjaldingar 2002-2015



Mynd 1: Samlaðar lønargjaldingar 2002-2015. Kelda: [www.hagstova.fo](http://www.hagstova.fo)

Mynd 2a vísir gongdina í lønargjaldingum innan byggivinnuna seinastu 5 árin frá 2011 til 2015.

Innan handverksvinnuna, bygging, skipasmiðjur, smiðjur og ídnað annars, øktust lønargjaldingarnar við meira enn 250 mió. í mun til 2014. Hetta er ein stórus vøkstur á 32,1 %.

Vøksturin sæst aftur í heildini, so parturin hjá handverksvinnuni av samlaðu lønar gjaldingunum, nú er farin upp á 14,1 %.

### Lønargjaldingar í byggivinnuni 2011-2015

Vinnugrein	2011	2012	2013	2014	2015
Skipasmiðjur, smiðjur	131,1	158,1	155,3	166,4	212,1
Ídnaður annars	207,5	207,2	207,6	201,9	260,0
Bygging	429,2	419,6	422,6	428,8	580,6
<i>Tilsamans</i>	<b>767,8</b>	<b>784,9</b>	<b>785,5</b>	<b>797,1</b>	<b>1.054,7</b>
% av samlaðum lønargjaldingum	12,1%	11,9%	11,8%	11,4%	14,1%
% vøkstur í lønargj, handverksvinnan	8,3%	2,2%	0,1%	1,5%	32,1%

Mynd 2a: Lønargjaldingar í byggivinnuni 2011-2015. Kelda: [www.hagstova.fo](http://www.hagstova.fo)

Um hugt verður eftir talinum á løntakarum heldur enn lønarútgjaldingum, so er hetta talið økt við 7,8 % í fjør (sí mynd 2b). Sostatt fylgir talið av løntakarum ikki rættuliga við vøkstrinum í lønarútgjaldingum. Sostatt má á sannast, at handverkarar tjena nú munandi betri enn fyri bert fáum árum síðani. Bæði samlaðu lønarútgjaldingarnar og talið av løntakarum, vísa tó ein vøkstur í 2015, sum minnir um eitt aftursvar til ógvusligu niðurgongdina í 2009 og 2010.

Løntakarar skiftir á vinnugrein	2011	2012	2013	2014	2015
Skipasmiðjur, smiðjur	497	532	588	644	662
Annar ídnaður	764	743	717	777	823
Bygging	1.589	1.503	1.566	1.622	1.796
Tils. handverksvinna	2.850	2.778	2.871	3.043	3.281
Munur í %	-1,4%	-2,5%	3,3%	6,0%	7,8%
<b>Løntarar tils. í Føroyum</b>	<b>23.259</b>	<b>23.686</b>	<b>23.583</b>	<b>24.258</b>	<b>24.949</b>

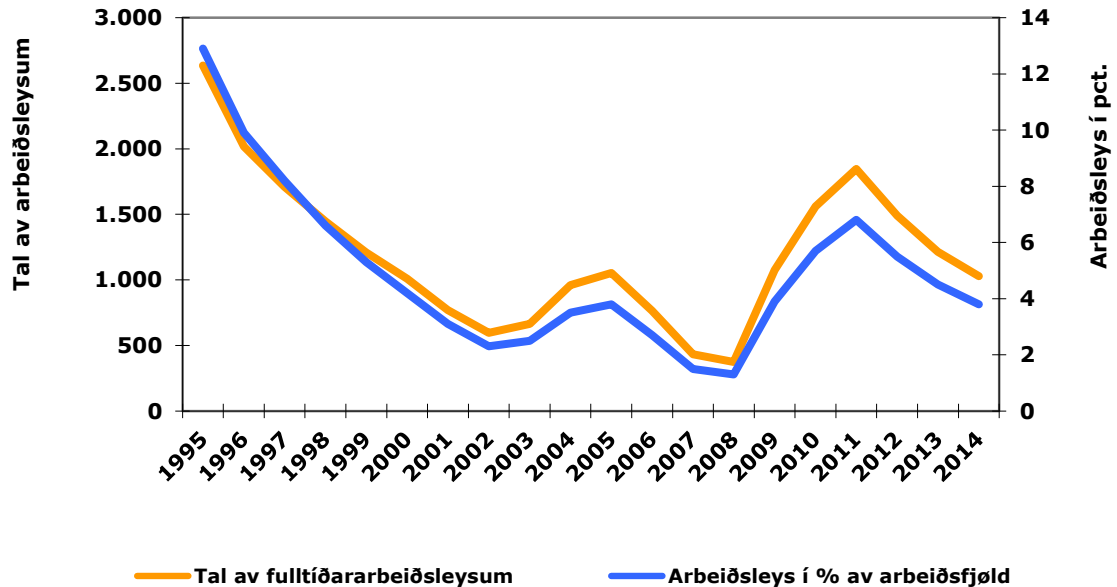
Mynd 2b: Løntakarar í byggivinnuni 2011-2015. Kelda: [www.hagstova.fo](http://www.hagstova.fo)

Handverksvinnan var upp á tað størsta í 1988/89, tá fleiri enn 4.000 løntakarar vóru. Frá 1989 til 1994 minkaði byggivinnan við meira enn eini helvt. Síðan var ein javnur vøkstur fram til og við 2007, men eftir hetta er talið aftur minkað. Síðani 2013 er hetta talið aftur farið at vaksa, og støðan byrjar at líkjast henni í 2007.

## Arbeiðsloysið og arbeiðsmegin

Árstíðarjavnaða arbeiðsloysið í Føroyum var í 2014 í miðal 3,8 %, sum er ein minking í mun til tey 4,4 %, sum í miðal vóru arbeiðsleys í 2013. Tøluni eru ikki uppgjörð fyrri alt 2015, men í november var arbeiðsloysið á 2,3%, uml. 700 fólk.

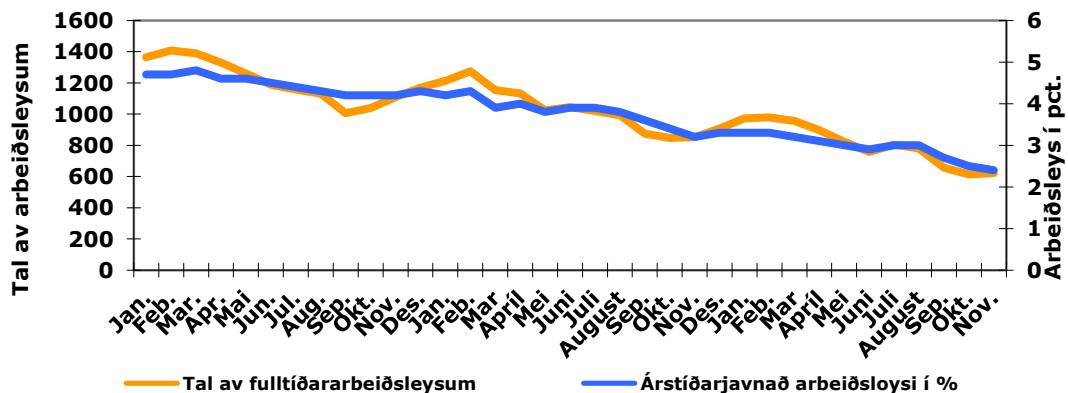
Arbeiðsleys 1995-2014, í tali og pct.



Mynd 3a: Tal av arbeiðsleysum og í pct. av arbeiðsfjöld. Kelda: [www.hagstova.fo](http://www.hagstova.fo)

Í mynd 3b sæst gongdin í arbeiðsloysinum mánaða fyri mánaða seinastu 2 árin. Arbeiðsloysið er spakuliga minkað í tíðarskeiðnum og var í oktober 2014 komið niðurá á uml. 3,4%. Arbeiðsloysi hevur verið niðanfyrri 3,5% síðani, og var í november 2015 á 2,4%. Hetta er eitt munandi minni arbeiðsloysi enn í flest øllum evropeiskum londum.

Arbeiðsloysið Jan '13 - nov '15



Mynd 3b: Tal av arbeiðsleysum og í pct. av arbeiðsfjöld. Kelda: [www.hagstova.fo](http://www.hagstova.fo)



## Fólk við handverkaraútbúgving í ALS

Sambært tølum frá ALS vóru í mars 2015, 80 persónar við handverkaraútbúgving í ALS-skipanini. Hetta er ein góð hálfvering síðani mars 2014, tá tað talið var 166. Av teimum 7 bólkunum, sum ALS flokkar handverkarar í, var størsti bólkurin í ALS-skipanini handverkarar við útbúgving innan samskiftisyrkið. Sostatt kann sigast at, afturgongdin í norsku oljuvinnuni nú sæst aftur í og við at talið av arbeiðsleysum persónum við handverkaraútbúgving er hálverað í Føroyum, meðan talið av arbeiðsleysum handverkarum innan samskiftisyrki er fleirfaldað. Í talvu 4 sæst býtið á handverkarum.

Mynd 4: Býtið av handverkarum í ALS-skipanini mars 2015. Kelda: ALS

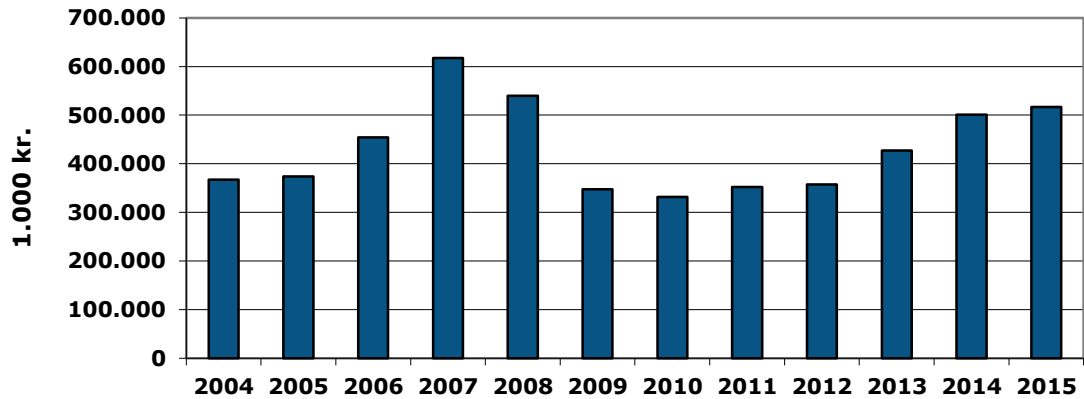
Yrkisbókur	Persónar í ALS	í %
Matvøruyrki (kokkur, slaktari, tænarar v.m.)	20	25
Samskiftisyrkið (elektrikari v.m.)	22	28
Byggiyrkið (timbur, snikkari v.m.)	3	4
Metalyrkið (maskinsmiður v.m.)	8	10
Flutningsyrkið (bilsmiður, bilmálari v.m.)	10	13
Tilvirkisyrkið (hárfríðkari v.m.)	9	11
Miðlayrkið (prentari, fotografur v.m.)	8	10
<b>Tilsamans</b>	<b>80</b>	<b>100</b>

## Gongdin í byggivinnuni

### Innflutningurinn av byggiltfari

Mynd 5 vísir innflutningin av tilfari og lutum til byggivinnuna seinastu 10 árin. Eftir at innflutningurinn av byggiltfari vaks í stóran stíl í 2013 og 14 við ávíkavist 19,6% og 17,3%, er vøksturin minkur fitt niður á 3,2% í 2015.

### Innflutningur av tilfari til byggivirksemi

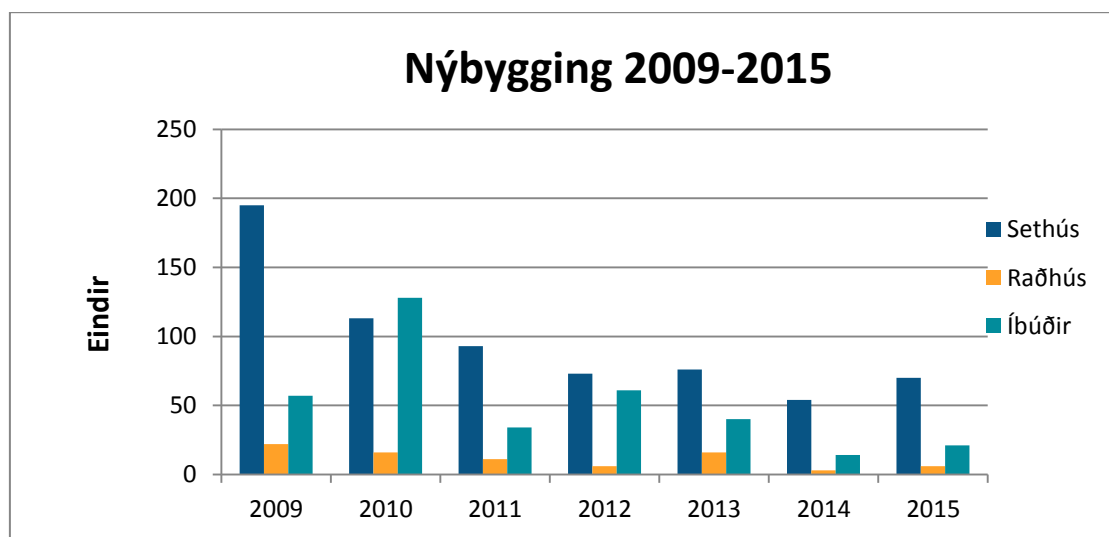


- Mynd 5: Innflutningur til byggivinnu í tkr. Kelda: [www.hagstova.fo](http://www.hagstova.fo)

### Talið á nýbyggingum

Ein fullfíggað sethúsa- ella bygningsskráseting er ikki til, men verða skrásetingarnar hjá SEV, viðvíkjandi gjøldum fyri (ný)íbendingar í elkervið nýttar, sæst at hesin bólkurin av bygging minkar alsamt.

Talið á nýbygdum sethúsum minkaði úr 197 í 2009 til 54 í 2014, men vaks aftur í 2015 til 70.



Mynd 6: Nýíbendingar í elkervið, skift á sethús, raðhús og íbúðir. Kelda: Hagstovan

Mynd 6 vísir, at talið á nýbyggingum í 2014 gjørdist tað lægsta higartil í hesari øldini, og fimta árið á rað var ein minking í talinum á nýbygdum sethúsum. Hetta talið er tó voksið nakað aftur í 2015.

Mynd 7 vísir byggingina sundurgreinaða í økir og her sæst, at tað framvegis er í Streymoyarøkinum, at flest sethús vera bygd.

Sýsla	2014				2015			
	Sethús	Raðhús	Íbúðir	Tilsamans	Sethús	Raðhús	Íbúðir	Tilsamans
Norðoya	4	0	2	6	5	0	10	15
Eysturoyar	16	0	5	21	13	1	0	14
Streymoyar	27	3	2	32	36	5	4	45
Vága	3	0	4	7	10	0	1	11
Sandoyar	2	0	0	2	0	0	0	0
Suðuroyar	2	0	1	3	6	0	6	12
<b>Allar Føroyar</b>	<b>54</b>	<b>3</b>	<b>14</b>	<b>71</b>	<b>70</b>	<b>6</b>	<b>21</b>	<b>97</b>

Mynd 7: Bygging greinað í øki. Kelda: Hagstova.fo.

Merkisvert er, at onnur hvør íbúð, bygd í 2015, er bygd í Norðoyggjum, og fleiri íbúðir eru bygdar á Suðuroy, enn á Streymoy. Á Eysturoynni hevur man onga íbúð bygt í 2015 og nøkur færri sethús enn í 2014. Tíverri er eingin nýbygging á Sandoyynni í 2015.

Sum heild eru útlitini hjá byggivinnuni fyri 2016 góð. Nógvar stórar verkætlanir liggja fyri framman, so sum hospitalsbyggingur, Eysturoyar- og Sandoyartunnill og Skúlin á Fløtum. Eisini skulu fleiri miðalstórar verkætlanir fremjast. Eitt kann nevast útbygging av Høllini á Hálsi til dupulthøll. Áhugavert verður at síggja, um eisini privathúsmarknaðurin fer at fylgja somu gongd. Vøksturinn frá 2014 til 2015 hevur tó ikki verið serliga eyðmerktur.

## Lærlingatilgongd innan handverk

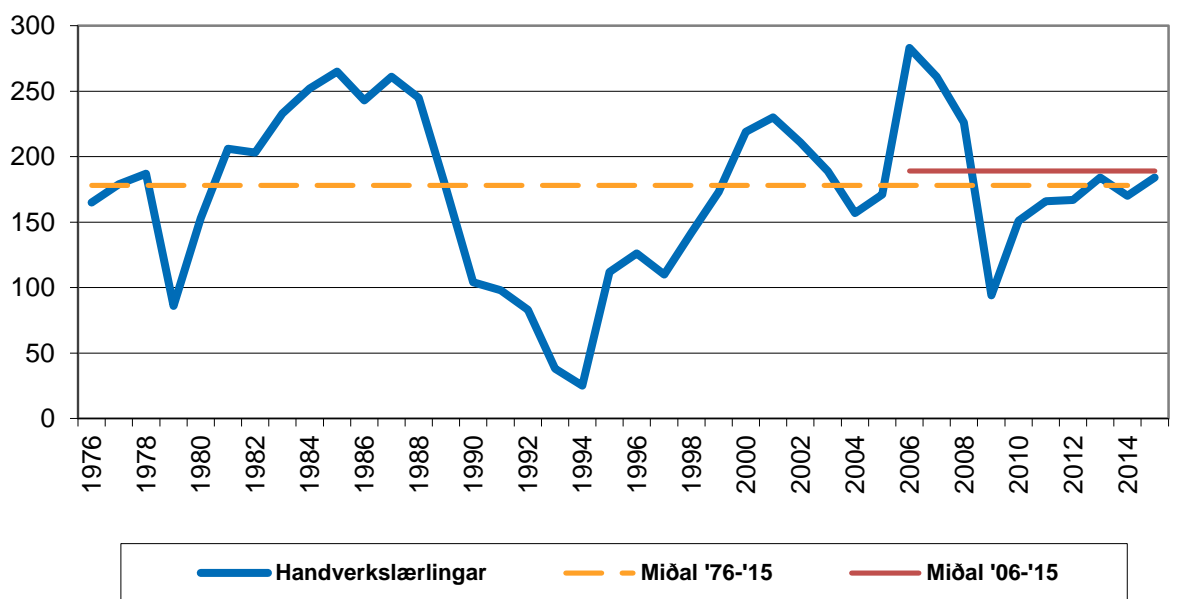
Sum vit síggja á mynd 8 hevur lærlingatilgongdin í miðal verið 177 í tíðarskeiðinum 1976 til 2015, og seinastu 10 árin frá 2005 til 2014 er miðaltalið 187 um árið. Hesi tølini eru reinsaði fyri lærlingaútbúgvingar, sum ikki eru fevnd av handverkara-sáttmálanum.

Vit síggja eisini, at lærlingatilgongdin í 2008 – 2012 var merkt av búskaparkreppuni. Tilgongdin hesi árin lá undir langtíðar miðaltalinum.

Lærlingatilgongdin í 2015 var 184, sum er á stuttíðar miðaltalinum. Hetta eru 14 fleiri enn í 2014.

Tá vit kunnu staðfesta at lønarútgjaldingar í byggivinnuna eru hækkaðar við 32 %, má sigast at lærlingatilgongdin hevur ikki fylgt við.

Vit kunnu tó gleðast um at lærlingatalið framvegis er miðal.



Mynd 8: Lærlingatilgongd – handverkssvinnan. Kelda: [www.yrkisdepilin.fo](http://www.yrkisdepilin.fo)

Árini 2006 til 2008 vóru trý ár við lutfallsliga stórar lærlingatilgongd, tá ávikavist 293, 265 og 240 handverkslærlingar skrivaðu undir lærusáttmála.

Í 2009 lækkaði talið av handverkslærlingum niður á einans 98, sum undirskrivaðu lærusáttmála.

Tað hevur stóran týðning, at tilgongdin til fakið ikki verður ov lág, so handverkarar eru tøkir, tá tíðirnar aftur verða betri.

## Mál seinasta árið

Niðanfryi er ein stutt lýsing av nøkrum málum, sum felagið hevur viðgjørt ella sum onkursvegna hava verið viðkomandi fyri felagið síðani síðsta aðalfund.

## Førleikameting og førleikamening

Løgtingslóg um førleikameting var lýst tann 15. Mai 2014. Í januar 2015, boðaði Mentamálaráði frá, at samskipari er settur í hálv tíðarstarv, at seta í verk førleikametingar í Føroyum. Hóast vinnan, í hoyringsvari til lógaruppskoti, ynskti broytingar, so var hetta ikki gjørt, áðrenn lógin var sett í gildi.

Tað er serliga grein 2, stk. 2 í lógini, sum handverksvinnan væntar fer at minkað um áhuga, at sleppa í læru.

*§ 2 stk. 2 " Persónur, sum ynskir at fáa sínar førleikar mettar, skal hava minst 3 ára starvsroyndir og vera fylltur 25 ár.*

Við hesi grein er reelt latið upp fyri, at ein sum hevur arbeitt í 3 ár, við fullari løn, nú fær møguleikan at fara til sveinaroynd, lið um lið við vanliga lærlingin, sum hevur staðið í læru í 4 ár, við lærlingaløn. Lógin var til hoyringar í januar mánaði 2014, tá var breið undirtøka í vinnuni um, at henda áseting í lógini, ikki átti at samtykkjast. Hóast hesi mótmæli bleiv lógin samtykt, uttan at ásetingin varð broytt.

Felagið hevur samskipt við Mentamálaráði, um omanfyrirstandandi trupulleika. Tað tyktist, sum um áhugi var fyri, at lógin um førleikameting skuldi verða broytt, soleiðis at hetta stk. 2 skuldi verða lagt í eina kunngerðarheimild, í staðin fyri at standa beinleiðis í lógini. Á henda hátt hevði borið til at "differentiera", í mun til hvat fakini halda vera ráðiligt. Tað merkir, at tað innan summi økið er nokk, at hava 3 ára starvsroyndir, ímeðan tað innan onnur handverkara fak kundi verið kravt 5 ára viðkomandi royndir. Tá hevði vandin verið burtur við, at næmingur, ið hevur tikið 1., 2. og 4. skúlaskeið og bert hevur tilvildarligar 3 ára starvsroyndir, kundi fari inn í lógina um førleikameting og fingið sveinabræv.

Men á summri 2015 kom kunngerðin til hoyringar hjá Mestarafelagnum, har eingin av broytingunum var framd. Felagið hevur síðani svarað hoyringini, umframt at øll nevndin var á fundi við Landsstýriskvinnuna í Mentamálum, Rigmor Dam, har man m.a. vísti sína ónøgd við, at tað ikki verður lurta eftir vinnuni í avgerðandi málum. Kunngerðin er enn ikki lögð fyri Løgtinginum, og tað síðsta felagið hevur frætt úr Mentamálaráðnum er, at tey framvegis arbeiða við kunngerðini, sum í næstum verður send til nýggja hoyring.

Felagið hevur verið positivt yvirfyri ætlanini um førleikameting, men hevur tvíhildið um, at førleikameting ikki er eitt mál í sær sjálvum, tað er førleikameningin sum er endamálið.

## Yrkisútbúgvingar

Nýggj yrkisútbúgvingarskipan sá dagsins ljós í 2013. Beinavegin eftir var semja í yrkisútbúgvingarráðnum, at skipanin skal broytast.

Skipað verður fyri seminari í mai mánaði um evni, sostatt bendir á, at vit aftur kunnu vænta broytingar í skúlagongdini hjá lærlingum.

Felagið luttekur í arbeiðinum, at skipað sambandi millum lærupláss, skúla og lærling. Seinastu árin eru fleiri uppskot nevnd, og felagið hevur víst á ta loysn, at førleikamálini kunnu verða sett í lærusáttmálan, og at regluligar samrøður millum lærupláss og lærling kunnu fylgja upp uppá settu førleikamálini.

Yrkisdepilin hevur kallað inn til heildagsfund í Yrkisútbúgvingarráðnum fyri at endurskoða yrkisútbúgvingarskipanina tann 29. apríl 2016.

Eisini skipaði Meistarafelagið fyri verkstovu á Tekniska Skúla í Tórshavn, fyri at eftirmeta timburfakið. Hetta var gjørt eftir ynski frá Yrkisnevndini. Orsøkin til at einans timburfakið varð eftirmett, var fyri at vita hvussu støðan var í einum faki fyrst. Úrslitið av eftirmetingini gjørdist eisini, námsætlanin fyri fakið var góð, men at meistararnir vita ov lítið um, hvat fyrigongur á skúlanum. Síðan er fráboðan komin frá Tekniska Skúla í Tórshavn um, at tey fara at skipa fyri vitjanum fyri handverksmeistarar á skúlanum. Við á verkstovuni luttóku eisini Tekniski Skúli í Klaksvík, Landsfelag Handverkarana, Føroya Handverkarafelag og Yrkisnevndin.

## Avtalan við Byggharrasamtakið um ABF 06 og arbeiðstakarasáttmála

Byggharrasamtakið og Meistarafelagið hava sett sær fyri at endurskoða avtaluna um ABF 06. Tilgongdin er drúgv, og hetta málið hevur ligið stilt eina tíð, har Meistarafelagið hevur bíða eftir innkalling frá Byggharrasamtakinum. Byggharrasamtakið hevur nú fyrst í apríl 2016 sett samskipara í starv, sum kemur at vera kontaktpersónur hjá Meistarafelagnum. Fyrsti fundur hevur verið partana millum og avgjørt var at manna tryggjar arbeiðsbólkar.

Umframt at seta ein bólkar at viðgera og endurskoða ABF 06 og standard arbeiðstakarasáttmálan, skulu bólkar eisini setast at:

- viðgera HTU; gera eitt felags standard snið. Víst varð á at LV hevur ein standard formular ísv. trygd, ið hevur verið gjørdur í samstarv við m.a. byggivinnuna.
- útarbeiða felags treytir ísv. útboð av byggiarbeiði.

## Meistaraútbúgving og løggilding av handverksmeistarum

Felagið arbeiðir framhaldandi við at fáa stovnsett eina meistaraútbúgving í Føroyum, sum saman við arbeiðsroyndum skal vera eitt krav fyri at handverksmeistari kann verða løggildur til at standa fyri einum byggiarbeiði. Noreg og Ísland hava líknandi skipanir. Málið tekur tíð, m.a. tí nógvir ymiskir partar skulu dragast inn í hetta málið, men allir partar taka undir við ætlanini.

Felagið hevur valt at taka støði í norsku útbúgvingini, tí hon í vavi og innihaldi verður mett at verða hóskandi til Føroyar.

Skeiðsdepilin bjóðaði útbúgvingina til skúlaárið 2013/14, men undirtøkan var ov lítil. Felagið heldur, at yrkisdepilin eigur at gera neyðugu kunngerðirnar og lesiætlanirnar, so grundarlag er fyri at fáa føroysku meistaraútbúgvingina góðkenda í Íslandi og í Noregi.

Felagið ynskir eisini, at skiftisskipanir verða gjørdar fyri teir meistarar, sum longu eru á marknaðinum.

Ein arbeiðsbólkur var settur á sumri 2014, við einum umboði frá ávíkavist:

- Vinumálaráðnum (formaður)
- Mentamálaráðnum
- Yrkisdeplinum
- Føroya Handverksmeistarafelag

Uppgávan var at fyrireika eina føroyska løggilding av øllum meistarum. Tá komið var í gongd við arbeiði í bólkinum, broyttist arbeiðssetningurin nakað. Vinnumálaráði ynskir at fáa svarað spurninginum; hví ein tílik løggilding er neyðug. Arbeitt hevur verið við at lýsa tørvin, og tað skilagóða við at seta skipanina í verk. Eitt nú hevur Meistarafelagið verið í samband við tryggingarfeløgini og størru bankarnar, fyri at vissa sær at tey, sum veita trygd og fígging til byggiverkætlanir taka undir við hugskotinum um meistaraútbúgving. Hesi tóku øll undir við meistaraútbúgvingini.

## **Atgongd til skikkaða arbeiðsmegi**

Fyritøkur innan byggivinnuna fingur í 2014 móguleikan at seta handverkarar í starv úr øllum ES-londum. Hetta er loyvt, tá arbeiðsloyvi er undir 6% í triggjar fylgjandi mánaðir.

Henda skipanin er tann sama, sum var í gildi í 2008-2009. Skipanin hevur tað við sær, at arbeiðs- og upphaldsloyvi kann verða givið, uttan at útlendigamyndugleikarnir fyrst skulu gera eina ítøkiliga meting av hvørjum einstøkum ES-borgara, sum ætlanin er at seta í starv. Eisini kunnu føroyskir arbeiðsgevarar góðkennast av ríkismyndugleikunum at seta í starv útlendingar úr ES-londum, og tá kunnu hesir ES-borgarar byrja at arbeiða, áðrenn upphaldsloyvið er avgreitt av ríkismyndugleikunum. Fleiri føroyskar byggifyritøkur fingur hesa góðkenning í 2014.

Tá ES-borgarar koma henda vegin at arbeiða, hava føroyskir arbeiðsgevarar ofta lítlan kunnleika til prógv og útbúgvingar úr heimlandinum. Í 2014 vóru fleiri dømi um trupulleikar við arbeiðs- og upphaldsloyvi hjá handverkara orsakað av iva um útbúgvingina. Hesir sokallaðu handverkarar máttu tiskil av landinum aftur.

Vinumálaráðið boðaði tann 11. desember 2014 frá, at arbeiðsloysið í Føroyum er farið niður um 3,5 %. Hetta merkir at tað í løtuni ikki er krav, at ES-borgarin skal verða faklærdur fyri at fáa arbeiðs- og upphaldsloyvi í Føroyum, men tá arbeiðsloysið í triggjar fylgjandi mánaðar hevur verið omanfyri 3,5 %, er tað aftur bert faklærd arbeiðsmegi innan byggivinnuna, sum kann fáa arbeiðs- og upphaldsloyvi eftir tí smidligu góðkenningarskipanini. Tá hevur tað aftur týdning, at arbeiðsgevarar skjótt og lætt kunnu fáa mett um, hvørt ein

útbúgving úr einum ES-landi kann metast sum ein handverksútbúgving. Á heimasíðuni hjá Vinnuhúsinum er lögð vegleiðing um hvussu útbúgvingarstøði kann kannast. Meistarafelagið er somuleiðis í holt við at eftirkanna hjá donsku myndugleikunum, sum meta um og góðkenna útbúgvingar úr útlondunum, hvussu tey døma útbúgvingar úr serliga Eystur Europa. Hetta verður gjørt í samstarv við fyrirkona Import, sum tekst við at fasilitera útlenska arbeiðsmegi til føroyskar fyrirkur.

## Lærlingaviðurskifti

Lærlingaviðurskiftini hava staðið ovarliga á breddanum hjá Meistarafelagnum hetta seinasta árið. Felagið hevur sett fleiri átøk í gongd, sum skulu varpa ljós á móguleikan at gerast handverkari.

Meistarafelagið er í gongd við at framleiða undirvísingartilfar til fólkaskúlan í eini roynd at vísa á hvat yrkisútbúgvingar eru. Tala er um tvey heftir. Tad fyrra er eitt hefti, sum samskipar skúlavitjanir á byggiplássum. Heftið er uppbyggt í fyra arbeiðsevnrir, har næmingarnir seta seg inn í ymisk viðurskiftir áðrenn, teir vitja byggiplássi. Somuleiðis fær arbeiðsformaðurin, sum tekur ímóti næmingunum nøkur viðkomandi evnrir at greiða frá. Heftið verður gjørt eftir líknandi hefti, sum Dansk Byggeri hevur gjørt. Felagið hevur fingið loyvi at umseta teirra hefti, men hevur heldur valt at tillaga heftið til føroysk viðurskiftir. Arbeiðið verður gjørt í samstarv við Skúlan á Fløtum, Føroya Handverkarafelag og Landsfelag Handverkarana.

Tað næsta hefti, sum verður útgivið, er eitt roknihefti, sum er ætla 8. flokksnæmingum. Hetta heftið verður somuleiðis gjørt eftir líknandi hefti, sum Dansk Byggeri hevur gjørt. Felagið hevur fingið loyvi at umseta teirra hefti, men hevur heldur valt at tillaga heftið til føroysk viðurskiftir. Arbeiðið verður gjørt í samstarv við Skúlan á Fløtum, Føroya Handverkarafelag og Landsfelag Handverkarana. Í arbeiðnum at tillaga hefti til føroysk viðurskiftir, hava roknilærarirnir á Skúlanum á Fløtum verið við til at tryggja, at heftið kann brúkast ístaðin fyri part av verandi námsætlan, til tess at rokniheftið um bygging ikki skal vera eykaarbeiði hjá skúlanæmingunum, men heldur eitt stuttligt og spennandi alternativ til vanligu skúlagongdina. Við í arbeiðinum hava eisini fleiri av limum felagsins lutikið, fyri at tryggja at undirvísingartilfarið samsvarar við føroysk byggiviðurskiftir. Rokniheftið er gjørt soleiðis, at næmingarnir nýta ta rokning, sum handverkarar nýta í sínum arbeiði.

Eisini skipaði Meistarafelagið saman við Handilsvinnufelagnum og Skúlanum á Fløtum fyri átakinum "Greið frá tínum yrki", har 10 yrkisfakfólk greiddu frá síni lívs- og starvsleið sum yrkislærd. Talan var um royndarverkætlan, har kannað varð, um hetta er eitt átak, sum átti at verið gjørt umkring landið. Eftirmetingarnar vístu heilt greitt, at tað er støðan. Tí fer Meistarafelagið eftir ætlan í holt við eini "Greið frá tínum yrki" rundfer um heysti 2016.

Meistarafelagið hevur eisini sett skjøtul á Føroyameistara kapping fyri handverkslærlingar. Nevndin í felagnum var í februar 2016 í Fredericia í Danmark og fylgdi við DM í Skills. Ætlanin er at skipa fyri FM á vári 2017. Hetta skal vera ein royndarætlan, fyri síðani at endurtaka kappingina árið eftir. Eftir at hava havt FM í tvey ár, skal støða takast, um vit í Føroyum skulu melda okkum uppí World Skills, halda fram við FM ella brúka kreftirnar uppá okkurt heilt annað. Ætlanin er at FM skal fyriskipast í samstarvi við teknisku skúlnar, Yrkisdepilin, Yrkisnevndina, Mentamálaráðið og fakfeløgini.



## Dagliga virksemið felagsins

Umframt einstøku málini, ið eru lýst omanfyri, fær umsiting felagsins eisini regluliga fyrspurningar um ráðgeving av ymiskum slagi. Serliga er tað í sambandi við spurningar um útbjóðing, ABF, renturokning og indeksering, trætumál við byggiharrar o.s.fr.

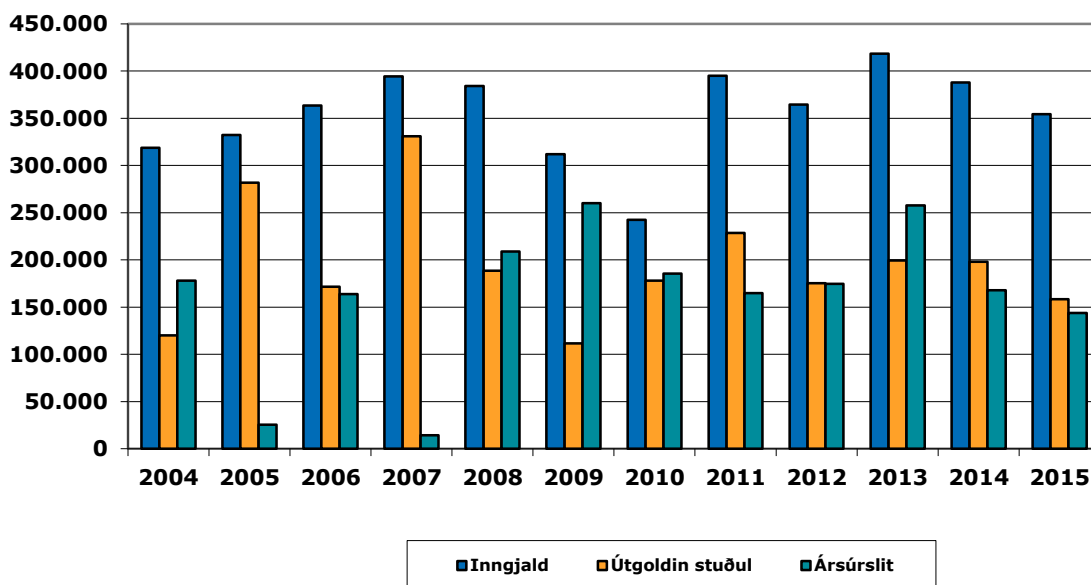
Eisini eru tað byggiharrar sum ynskja eitt gott samband við byggivinnuna, og sum venda sær til felagið við ivaspurningum. Hesum tekur felagið væl ímóti, tí tað er altíð lættari at rætta kós áðrenn bjóðað verður út enn aftaná.

## Eftirútbúgvingargrunnurinn "Vitan"

Hövuðsendamálið við grunninum "Vitan" er at fremja eftirútbúgving innan handverksvinnuna. Hetta verður gjørt við at veita fíggjarligan stuðul til limirnar í feløgnum, ið ætla sær á eftirútbúgvingarskeið.

Bæði meistarar og sveinar gjalda til skipanina, ið verður umsitin av einari nevnd, ið Meistarafelagið og handverkarafeløgini velja.

Inngjaldið til grunnin, sum kann veitast sum stuðul, hevur seinastu árin ligið millum tkr. 350 og tkr. 450 um árið. Harumframt kann rentan av fænum eisini veitast úr grunninum. Útgjaldið úr grunninum er tó tengt at, hvussu nógvar umsóknir koma um stuðul. Hvussu henda gongdin hevur verið frá 2004 til 2015, sæst á mynd 9, sum eisini vísir úrslitið hjá grunninum.



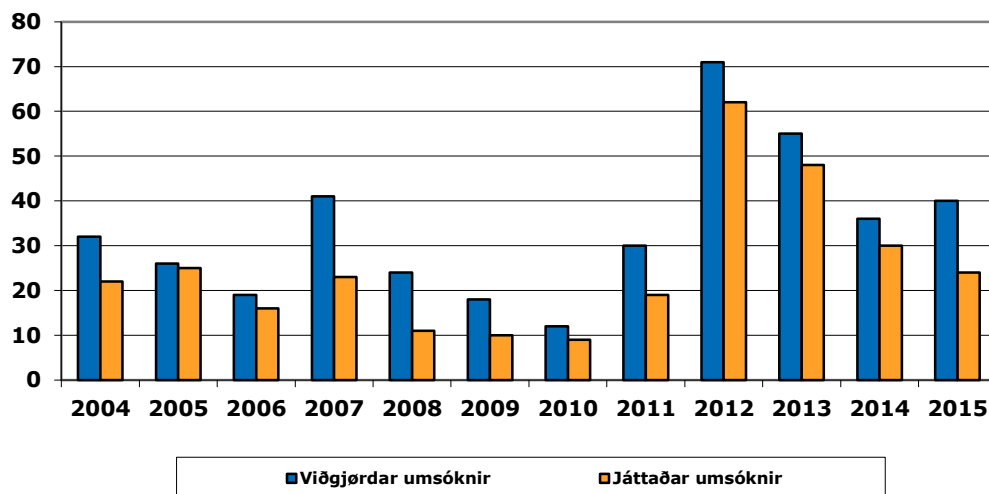
- Mynd 9: Inngjald, útgoldin stuðul og ársúrslit hjá Eftirútbúgvingargrunninum "Vitan"

Fæið í eftirútbúgvingargrunninum hækkaði munanadi, tá tær umleið 3 mió.kr., sum vóru í Halgidagsgrunninum, vórðu fluttar í Vitan. Samlaða fæið í grunninum er nú omanfyri 6 mió.kr.

Tað sæst í mynd 9, at inngjaldini sum heild eru væl størri enn útgjaldini.

Ársúrslitið hjá grunninum hevur tí verið positivt seinastu 10 árin.

Seinastu árin hevur talið av umsóknum verið lækkandi, og var í 2010 søguliga lágt. Í 2012 hækkaði talið á umsóknum munandi. Síðani er talið minkað á umsóknum nakað aftur, men fór eitt vet upp aftur í 2015 og er framvegis munandi hægri enn árin frammanundan 2012.



- Mynd 10: Tal av viðgjørdum og játtaðum umsóknum til Eftirútbúgvingargrunnin "Vitan".

Av 40 innkomnum umsóknum játtaði nevndin at stuðla teimum 26. Orsøkin til, at umsóknir ikki verða játtaðar kann t.d. vera, at umsóknin ikki lýkur treytirnar í reglugerðini fyri grunnin.

Ein stórir partur av umsóknunum snúgva seg um stuðul til ymisk kravd skeið fyri at arbeiða í offshore vinnuni í Noregi, og kann hetta vera ein stórir partur av orsøkini til hækkaða talið av umsóknum seinnu árin.

## Broyttar viðtøkur fyri "Vitan"

Á nevndarfundi í "Vitan" tann 5. Mars 2015, vóru viðtøkurnar broyttar:

### § 2a. Fyriskipan av skeiðum

*Stk. 1. Nevndin kann skipa fyri skeiðum í samstarv við skeiðsútbjóðarar í Føroyum og uttanlands og kann eisini sjálv leggja til rættis skeið.*

*Stk. 2. Um nevndin ger av at skipa fyri skeiðum eftir stk. 1, skal nevndin so vítt møguligt innan 1. november á hvørjum ári leggja eina skeiðsskrá fyri komandi kalendaraár. Skeiðsskráin verður lýst alment. Broytingar kunnu gerast í skránni, um nevndin metir tað vera tørv á tí.*

*Stk. 3. Miðast skal eftir, at skeiðsskráin fevnir um skeið, sum eru viðkomandi fyri annaðhvørt handverkarar ella handverksmeistarar, ella báðar partar.*

Nevndin í Vitan arbeiðir við at fáa skeiðshaldarar at útvega fleiri av neyðugu skeiðunum.